

De ce ar fi creștinismul „religia ieșirii din religie“(I)

[pr.prof. univ. dr. Nicolae ACHIMESCU](#)

Lumina

Duminică 16 Mai 2010

În mod surprinzător pentru multă lume, la apariția și mai ales după răspândirea sa, creștinismul a provocat o ruptură în istoria culturală a omenirii și mai cu seamă în istoria religiilor, întrucât vreme de zeci de mii de ani religiile de până atunci au fost cele care au oferit marea șansă comunităților primitive să nu dispară prin autodistrugere. În fapt, prin răspândirea sa în toată lumea, religia creștină ne privează mai mult sau mai puțin de acel mecanism-suport al ordinii sociale și religioase de până atunci, introducându-ne într-o nouă fază a istoriei umane. E vorba de o fază pe care pe bună dreptate o putem numi "modernă". În acest sens, filosoful italian Gianni Vattimo subliniază că toate cuceririle modernității, pe absolut toate planurile, pornesc tocmai din acest punct, respectiv de la această conștientizare realizată în interiorul creștinismului (vezi René Girard și Gianni Vattimo, Adevăr sau credință slabă? Convorbiri despre creștinism și relativism, ed. îngrijită de Pierpaolo Antonello, trad. rom., Curtea Veche, București, 2009, p. 29).

Pe de altă parte, afirmă același filosof, esența istorico-progresivă a creștinismului și modernității este dificil de înțeles. Aceasta pentru că, în mod paradoxal, mulți dintre cei crescuți și formați într-un mediu tradiționalist creștin au trăit realmente cu sentimentul că ar exista o opoziție clară între faptul de a fi creștin și acela de a fi modern. De altfel, Revoluția Franceză, iluminismul, democrația, liberalismul sau Syllabusul (e vorba de un document emis de papa Pius al IX-lea la 21 noiembrie 1873, un index în care sunt condamnate lucrări și idei moderne) au fost concepute cu toate laolaltă în opoziție cu credința religioasă și îndeosebi cu religia creștină, aceasta din urmă fiind socotită conservatoare și obscurantistă. Se credea că modernitatea și creștinismul nu au și nici nu trebuie să aibă ceva în comun. Și tot la fel, în filosofie, de pildă, ca să fii creștin, trebuia să te întorci și să apelezi din plin la filosofi și filosofi din trecut: Aristotel, Sfântul Justin Martirul și Filosoful, Fericitul Augustin, Toma d'Acquino etc. (Ibidem, p. 30).

Modernitatea și creștinismul, convergente sau în opoziție?

Există analiști și cercetători ai acestui fenomen, care în același context, însă, merg pe ideea că, în definitiv, creștinismul ar fi religia care ar deschide calea unei existențe care să nu fie strict religioasă, în sensul legăturilor, al constrângerii, al autorității, ca să ne referim doar la câteva aspecte. Un exemplu în acest sens îl reprezintă Gioacchino da Fiore, care a făcut referire la o a treia vârstă a istoriei mântuirii, în care se impune preponderent sensul "spiritual" al Scripturii și în care virtutea iubirii ia locul disciplinei.

Privite din această perspectivă lucrurile, teza elaborată parțial de către Max Weber și argumentată recent de Marcel Gauchet, conform căreia secularizarea, respectiv laicismul, ar fi, în fapt și în esență, opera creștinismului a stârnit și va stârni multe discuții. Marcel Gauchet susține, de pildă, nici mai mult, nici mai puțin, că "creștinismul ar fi și... și religia ieșirii din religie" (M. Gauchet, *Il disincanto del mondo. Una storia politica della religione*, trad. italiană, Einaudi, Torino, 1992, p. VIII; apud *Ibidem*, p. 6), iar democrația, piața liberă, drepturile civile, libertățile individuale au fost nu inventate la modul absolut, dar cel puțin "facilitate" de cultura creștină. De altfel, lucrul acesta este recunoscut chiar de un filosof sceptic și alergic la tot ceea ce este religios, precum Richard Rorty (cf. Richard Rorty și Gianni Vattimo, *Il futuro della religione. Solidarietà, carità, ironia*, ediție îngrijită de S. Zabala, Garzanti, Milano, pp. 78-79; apud *Ibidem*).